

19de vergadering

Dinsdag 10 maart 1992

Aanvang 13.30 uur

Voorzitter: Tjeenk Willink

Tegenwoordig zijn 71 leden, te weten:

Baarda, Baarveld-Schlaman, Barendregt, De Boer, Bolding, Boorsma, Van den Bos, Bot-van Gijzen, Van Boven, Braks, Coene-mans, Van Dijk, Ermen, Fleers, Gelderblom-Lankhout, Van Gennip, Ginjaar, Glastra van Loon, Glasz, Van Graafeiland, Grol-Overling, Heijmans, Heijne Makkreel, Hilarides, Hoefnagels, Holdijk, Huberts-Fokkelman, Jaarsma-Buijserd, Kaland, Kassies, Korte-van Hemel, Korsthals Altes, Van Kuilenburg-Lodder, Kuiper, Van Leeuwen, Van Leeuwen-Schut, Luteijn, Mastik-Sonneveldt, J.H.B. van der Meer, M.A. van der Meer, Van der Meulen, Michiels van Kessenich-Hoogendam, Van Ooijen, Pitstra, Postma, Pröpfer, Redemeijer, Rongen, Schinck, Schuurman, Schuyer, Soetenhorst-de Savornin Lohman, Spier, Staal, Stevens, Talsma, Tiesinga-Autsema, Tjeenk Willink, Tummers, Van Veldhuizen, Veling, Van Velzen, Verbeek, Vermaat, Vis, Wagemakers, Van der Werff, Van Wijngaarden, Van de Zandschulp, K. Zijlstra en R. Zijlstra,

en mevrouw Maij-Weggen, minister van Verkeer en Waterstaat.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Wessel-Tuinstra, wegens dringende bezigheden elders;

Steenkamp, wegens verblijf in het buitenland.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat ik bericht van verhindering tot bijwoning van de vergadering heb ontvangen van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

De ingekomen stukken staan op een lijst, die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het eind van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan, dat de Kamer zich met deze voorstellen heeft verenigd.

(Deze lijst is, met de lijst van besluiten, opgenomen aan het eind van deze editie.)

De **voorzitter**: In verband met de nu volgende herdenking moge ik u verzoeken te gaan staan.

Op donderdag 27 februari jl. overleed de heer dr. Marinus Ruppert, minister van staat, oud-vice-president van de Raad van State en oud-lid van deze Kamer. Zijn leven werd gekenmerkt door een grote sociale bewogenheid, hetgeen zich vooral uitte in zijn vele activiteiten voor "zijn" christelijke vakbeweging. Zoals hij het zelf onder woorden bracht in een interview na zijn benoeming tot vice-president van de Raad van State: "Mijn hart ligt bij het CNV". Samen met anderen heeft hij na de oorlog dat CNV heropgericht en zich vervolgens ingezet voor een betere verhouding met de beide andere vakcentrales. In de oorlogsjaren had hij reeds een goede basis voor samenwerking met de werkgevers gelegd.

Zijn rol in de actieve politiek bleef

beperkt: van 1956 tot 1959 maakte hij deel uit van de antirevolutionaire fractie in deze Kamer en na de verkiezingen van 1972 trad hij op 5 december 1972 aan als informateur in de kabinetsformatie die via Burger, Van Agt en Albeda en weer Ruppert en Burger tot het kabinet-Den Uyl leidde. Ruppert kon een hard onderhandelaar zijn, maar toonde steeds een grote bereidheid om te luisteren naar de argumenten van anderen. Als goed onderhandelaar had hij ook geduld. Als secretaris, toegevoegd aan de informateur, vroeg ik hem op die vijfde december 1972: "Wat gaat u nu doen?" Hij antwoordde: "Vermijden dat iemand 'ja' moet zeggen, want dan zegt men zeker 'neen'." De problematiek van de Nederlandse kabinetsformaties in een notedop.

Maatschappelijk gevormd in de christelijke vakbeweging en godsdienstig als lutheraan in protestants Nederland naar eigen gevoel altijd een beetje een buitenbeentje, trad hij als evangeliebelijder in het voetspoor van Groen van Prinsterer. Politiek-maatschappelijk beschouwde hij zich echter allerm minst als "rechts". Uit zijn boek *De Welvaartsstaat*, dat ik na de informatieperiode van hem kreeg, citeer ik: "De staat wordt dikwijls alleen gezien als een belager der vrijheid, maar op velerlei gebied bevordert de staat de vrijheid, als men tenminste met vrijheid niet alleen bedoelt de vrijheid van de snoeken, maar ook die van de voortjes." Van tuindersknecht tot vice-president van de Raad van State; een opmerkelijke carrière. Ruppert was van mening dat er geen hoog en laag bestaat. Volgens hem was vice-president van de Raad van State niet iets hogers dan tuindersknecht. Op een charmante manier koketteerde hij daarmee. "Wat wil je,

dom geboren, weinig bijgeleerd", was een uitspraak die ik hem op welgekozen momenten hoorde maken. Ja, ja, dom geboren, weinig bijgeleerd.

Zijn grote maatschappelijke belangstelling en grote kennis van zaken bezorgden hem het eredoctoraat in de rechten aan de Vrije Universiteit te Amsterdam. Zelden zozeer zelf verdiend.

Dankbare herinneringen blijven aan deze sympathieke en markante persoonlijkheid. Onze gevoelens van medeleven gaan uit naar mevrouw Ruppert en hun kinderen. Ik spreek de hoop uit dat het geloof waarin de heer Ruppert is ontslapen, zijn nabestaanden de kracht en de troost moge geven dit grote persoonlijke verlies te dragen.

Ik geef nu graag het woord aan de regering.

Minister Maij-Weggen: Voorzitter!

De regering sluit zich van harte aan bij de gevoelens van dankbare herinnering die zojuist zijn geuit in uw woord ter herdenking van dr. Marinus Ruppert; een Amsterdamse MULO-leerling, die aanvankelijk geïnteresseerd was in de bloemisterij, maar oplom via de Nederlandse Christelijke Landarbeidersbond tot eminent voorzitter van het CNV. Een steekwoord, een typering en een karakterisering van de heer Ruppert die je vele malen tegenkomt, is zonder enige twijfel zijn sociale bewogenheid en daarmee zijn belangstelling voor maatschappelijke vraagstukken. Hij wist de christendemocratie met succes te overtuigen van de noodzaak, het sociale vraagstuk buitengewoon serieus te nemen. In 1970 verleende de Vrije Universiteit hem het eredoctoraat, juist op grond van zijn publikaties over de sociale vraagstukken. Dr. Marinus Ruppert was, zoals u al zei, in al die actieve jaren de man gebleven die hij was; een selfmade man die de vakbeweging in 1959 verliet voor het hoge lidmaatschap van de Raad van State. Van dit hoge college werd hij in 1973 vice-president. Daarmee verlegde de heer Ruppert toen zijn actieve werkteerrein van de vakbond naar, in dit geval, de meer afstandelijke politiek. Als staatsraad ontpopte hij zich tot een uitstekend adviseur in staatszaken. Hem werd de kwalificatie "invloedrijk op de achtergrond" toegevoegd. Die achtergrond werd voorgrond bij zijn

werkzaamheden als informateur van het toenmalige kabinet-Den Uyl.

Ruppert was ook een lutheraan in hart en nieren. Hij liet zich graag inspireren door deze kerkhervormer. De heer Ruppert schreef zelfs twee boeken over Luther. De centrale gedachte van Ruppert was dat het christendom zijn uiterste best moet doen om op deze wereld iets zichtbaar te maken van het koninkrijk Gods. In zijn visie is de mens alleen daartoe niet in staat. Daarvoor heeft hij de hulp van buiten nodig. Vanuit die gedachte was Ruppert een groot voorstander van de christelijke organisatie, omdat die mensen in staat stelt, uit de goede inspiratiebron te putten.

Zo stond vakbondsman, staatsraad en collega Marinus Ruppert in ons midden. En zo denken wij ook aan hem terug, in dankbare herinnering.

Voorzitter! Ik voeg mij gaarne in uw stilte.

(De aanwezigen nemen staande enige ogenblikken stilte in acht.)

De voorzitter: Vervolgens deel ik u mede dat bij de Kamer is binnengekomen het bericht van het overlijden, ook op 27 februari jl., van haar oud-lid mr. Martina Tjeenk Willink.

Het zal zelden voorkomen dat een voorzitter de taak krijgt, maar eigenlijk ook het voorrecht heeft, een oud-lid van deze Kamer te herdenken waarmee hij zozeer door familiebanden verbonden is en zich politiek en maatschappelijk verbonden voelde. Mr. Martina Tjeenk Willink behoorde tot die markante persoonlijkheden die, gevormd door de crisis van de jaren dertig en door de ontreddering ten gevolge van de tweede wereldoorlog, zich in het naoorlogse Nederland inzette voor een politieke en maatschappelijke doorbraak. De PvdA-fractie in deze Kamer waarin zij in 1946 aantrad, was een weerspiegeling van die politieke doorbraak. Maatschappelijk probeerde Nederlands Volksherstel die doorbraak te bereiken. Als secretaris-generaal van dat Nederlands Volksherstel en als algemeen secretaris van de Nederlandse Vereniging voor Maatschappelijk Werk — later de Nationale Raad voor Maatschappelijk Welzijn — nam zij initiatieven tot samenwerking tussen de verzuilde instellingen, tot oprichting van nieuwe algemene organisaties, zoals het Koningin Julianafonds, en tot financiële onderbouwing van maatschappelijke

en culturele activiteiten, bijvoorbeeld via de voetbaltoto.

Als lid van deze Kamer, tot 1969, behandelde zij onderwerpen van maatschappelijk werk, sociale zaken en volksgezondheid. Haar grootste belangstelling ging daarbij uit naar wat wij later welzijnsbeleid zijn gaan noemen.

In zijn dissertatie over de vorming van het welzijnsbeleid schrijft Bram Peper: "Het kamerlid dat in deskundigheid met kop en schouders boven de anderen en de minister uitsteekt, vooral heel duidelijk in de eerste jaren, is mejuffrouw Tjeenk Willink." Over mevrouwen hadden wij het toen nog niet! Deskundigheid, maar ook een zekere politieke afstandelijkheid, zoals deze Kamer eigen is. Zij zocht haar kracht niet in de openbare behandeling van zoveel mogelijk wetsontwerpen, maar in het overbruggen van tegenstellingen; soms heel direct, zoals in 1966 toen twee Eerste-Kamerleden letterlijk met elkaar op de vuist gingen; soms meer indirect, zoals bij het advies aan regentes Juliana tijdens de kabinetsformatie 1948 om Drees tot minister-president te benoemen. Niettemin bewees haar felle gedachtenwisseling in 1951 met de toenmalige minister van Justitie over de nieuwe Beginselenwet Gevangeniswezen dat zij niet alleen verzoenend en deskundig, maar ook strijdbaar kon zijn als naar haar oordeel met twee maten werd gemeten. Bij die gelegenheid sprak voorzitter Jonkman de gedenkwaardige woorden: "Een vrouw is 49 mannen te sterk." Een opmerkelijke en veelzijdige vrouw in een zeker toen nog weinig vrouwvriendelijke mannenmaatschappij. Zo komt zij ook uit onze annalen, de Handelingen en het Gedenkboek, naar voren. Zo zal de Kamer zich haar blijven herinneren.

(De aanwezigen nemen staande enige ogenblikken stilte in acht.)

Aan de orde is de stemming over:
- **de motie-Gelderblom-Lankhout c.s. betreffende wetsvoorstel 22228, nr. 130e (terugdringing arbeidsongeschiktheidsvolume).**

Deze motie wordt met algemene stemmen aangenomen.